

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 24 (443)

Fredagen den 12 juni 1896.

9:de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam kr. 5:— Iduns Modet., fjortondagsuppl. » 5:— Iduns Modet., månadsuppl. » 3:— Barngarderoben » 3:—		Byrå: Klara södra kyrkog. 16, 1 tr. Allm. telef. 6147. Prenumeration sker å alla post- anstalter i riket.	Redaktör och utgifvare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Nordling	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris 15 öre (lös:n endast för kompletteringar.)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp-rad
--	--	--	---	---	---

Mina Andrée.

Nordpolsfararens moder.

Det vore underligt, om icke nu, då hela landets uppmärksamhet är riktad på öfveringenjör Andrées äfventyrliga färd mot nordpolen, något af det intresse, hvarmed den djärfve forskningsresanden omfattas, skulle återfalla på den kvinna, som födt och fostrat honom och som nu med större stolthet, men också med större bäfvan än någon annan i tankarna följer honom på hans ovissa väg. Nansen, hvars namn så ofta nämnts i sammanhang med Andrées, kvarlämnade en ung, förtjusande och hängifven maka. Den, som står närmast Andrée och vid hvilken hans tanke helst skall dröja, då han sväfvar i sin lätta ballongkorg öfver arktiska haf, är en äldrig, af sorg nedböjd moder. Det vore icke på sin plats att här uppställa den vanskliga frågan: för hvilken är skiljemässan svårast? Det måste dock medgifvas, att för en ung älskande kvinna i de rika förhoppningarnas och det glada lefnadsmodets blomningstid det skall vara lättare att med tillförsikt blicka emot återseendets dag. För den gamla modern, som skiljer sig från sitt lifs stöd och stolthet, oviss att få upplefva den dag, då hon åter famnar honom, är det säkerligen än tyngre att bära saknaden. Båda dessa kvinnor, fru Nansen och fru Andrée, hafva emellertid gifvit prof på en själförsakelse, en uppoffrande kärlek och en ståndaktighet i tron på försynens godhet, som förtjäna vår innerligaste beundran. Att så med tillkämpadt lugn och utan klagan kunna skiljas för en oviss framtid från den man högst älskar, det är ett

drag af gammalnordisk själsstorhet, som numera ej hör till det vanliga. — — —

Fru Mina Andrée är i mångt och mycket en ovanlig kvinna. Hennes rika begåfning, i hvilken ett klart omdöme, ett af omutlig rättskänsla ledt förstånd af mycken skärpa dominerar öfver de egenskaper, som skulle kunna kallas modernt kvinnliga, hennes högst ovanliga vilje- och arbetskraft, hennes förmåga att försaka och lida föra, såsom jag nyss nämnde, tanken tillbaka till de gamla nordiska kvinnotypen. »Dessa hjärtan af guld, dessa viljor af stål» — ja, de blifva tyvärr alltmer sällsynta. Huru olika äro de icke den moderna världens nyckfulla, egoistiska och ytliga damer, sådana vi känna dem från balsalongerna och badorterna. De senare ha kanske mera talanger, mer utbildad artistisk smak, mer grace. Men troligen blir ingen af dem moder till en man, som utför ett stordåd, inför hvilket hela världen tager af sig hatten.

Fru Andrée tillhör på både fäderne- och modernesidan gamla smålandssläkter. De egenskaper, som utmärka det karga, men kärnfriska Smålands söner, — arbetsamhet, företagsamhet, ihärdighet, oförskräckthet — synas ha koncentrerat sig i ballongfararen Andrées person, och samma egenskaper återfinna vi i rikt mått hos hans moder.

Hennes lif erbjuder emellertid icke till sina yttre konturer något märkvärdigt. Född i Vexjö 1821, där fadern, lektor Heurlin, en broder till den bekante biskopen med samma namn,

Hvilken flamma, tänd ifrån det höga,
Hvilka nya, rörande behag,
Röja sig uti en makas öga,
Måla sig i modrens anletsdrag!

Omsorgsfull för lifvets första smärta
Följer du det svaga barnets fjät,
Och när stormen väckes i ett hjärta,
Är det du, som vet att lugna det.

P. A. Granberg.

tjänstgjorde vid gymnasiet, blef hon vid 25 års ålder gift med apotekaren i Grenna K. André. Under ett kvarts sekel förföt hennes lif lugnt och stilla i Pehr Brahes idylliska lilla stad vid Vettern. Familjen bebodde där ett gammalt hus, som ännu inrymmer det anspråkslösa apoteket. Den bild, vi genom fru Andrées välvilja i dag se oss i stånd att meddela af nordpolsfararens barndomshem, visar oss sta-

dens hufvudgata, Brahegatan. Till vänster i fonden reser sig det gamla templet, numera nedbrunnet och ersatt med ett nytt, ståtligare. Till höger går en liten tvärgata ned, och det gamla, något förfallna huset i det närmaste hörnet är just apoteket. Vi se emellertid den torftigaste sidan af detta hem, som fru Andréé ännu bevarar i så kär hägkomst, att intet annat i hennes tycke därmed kan jämföras. På andra sidan af huset ligger nämligen en präktig gammal trädgård — en af dessa päronträdgårdar, som allt sedan grefve Pers tid utgöra Grenna stolthet. Från denna sida sedt är det lilla Grenna-apoteket en idyll af det mest inbjudande slag, helst nu, då fruktträden bilda ett haf af hvita blommor. Utsikten öfver Vettern, Visingsö och de vidsträckta höjderna på Vestgötalandet är också präktig.

Omgifven af en stor barnskara — fem söner och två döttrar, ogifta och båda bosatta i Vexjö, äro ännu i lifvet — hade fru Andréé fullt upp att bestyra. Hon var en husmoder som få och höll sitt hem i den yppersta ordning. Men ej nog härmed. Barnen skulle ha undervisning. I Grenna fanns den tiden en treklassig pedagogi, och i denna läroanstalt »inlästes» sönerna af modern. Sedan blef hennes dagliga arbete att genomgå läxorna, och för att desto bättre kunna göra det, började hon själf grundligt studera de ämnen, för hvilka hon var främmande.

Från Grenna pedagogi kom August — den nuvarande nordpolsfararens öfveringenjören — till Jönköpings högre allmänna läroverk, men churu han nu långa tider måste vara borta från hemmet, upphörde icke modern att följa hans studier. Hon sökte ständigt — och detta har hon sökt under hela sitt lif — att så mycket som möjligt hålla sig au niveau med den mest älskade sonens vetande, icke blott för att vägleda honom, utan äfven (och detta naturligen ju mer sonen inträngde i de specialvetenskaper, som tillhöra hans arbetsområde) för att kunna så, som hon ville, intressera sig för hans arbete och förstå detsamma.

Då fadern, apotekaren, dog 1871, flyttade hon efter ett år till Stockholm, där den unge August då vistades såsom elev vid Tekniska

högskolan. Hon triffes emellertid icke i hufvudstaden, utan återvände efter tvänne år till Småland för att bosätta sig i fädernestaden Vexjö.

Numera är fru Andréé bosatt i Jönköping, där hon hos doktorinnan Miltopie, änka efter den berömda läkaren, funnit en angenäm bostad i sin sena ålderdom. Undertecknad har haft det stora nöjet att å Iduns vägnar där få aflägga ett besök hos den vördade gamla, och mina intryck af detta genom särskild ynnest beskärda möte skola säkerligen intressera Iduns läsare. — — —

Jag infördes i en ljus, hvardagstreffig dublett, där allt var ytterst ordentligt ordnad. Framme vid fönstret i det inre rummet satt i en länstol en äldre dam, sysslade med något handarbete.

Jag presenterades för fru Andréé.

Hon mottog mig, icke med ett förbindligt småleende af det konventionella slaget, utan med en granskande, nästan sträng blick. Jag var nästan färdig att ångra, att jag på detta sätt trängt mig på en främmande gammal dam, som syntes helst vilja vara ensam med sina tankar, men ett vänligt och rättframt: Var så god och sitt! kom mig att känna mig fullkomligt hemmastadd.

Fru Andréé hade varit en smula förkyld, men var nu temligen kry. Hon åtnjuter annars god hälsa. Oaktadt sina 75 år, gör hon egentligen icke intryck af att vara gammal. Det slätkammade håret är snarare blondt än grått. Ansiktet har icke många rynkor. Med sina regelbundna, markerade drag och den säkra, forskande blicken tyckes det snarare tillhöra en kraftfull sextioåring. Detta intryck af ännu obruten kraft förstärktes af stämman, som alldeles saknar den något sentimentala, lidande ton, man så ofta finner hos äldre damer. Fru Andrées röst är i fullkomlig harmoni med hennes yttre: fast, rättframt, nästan barsk med en underton af vänlighet. Hon är med ett ord — att döma af de första intrycken — den personifierade hedern, rättframheten och gammaldags kärnfullheten.

Jag behöfde icke studera hennes ansikte länge, för att finna en påfallande likhet med sonen, den i unga år världsberömda nordpolsfararen. Dragen, ögonen, uttrycket kring munnen är detsamma. Hans djärfva örnäsas saknas emellertid. Fru Andrées profil är nästan grekisk med en rak näsa.

Samtalet kom genast in på polarfärden i ballong. Det föll sig icke svårt att föra det in på detta ämne, ty den gamlas tankar äro tydligen nu helt upptagna därpå. Jag hade föreställt mig att hon, som väl de flesta mödrar i detta fall skulle göra, var på förhand emot hela resan och endast med en förtviflad moders resignation fann sig i skiljmissan. Men detta öfverensstämmer icke med fru Andrées karaktär. Liksom hon förut left med i sonens arbete, är hon nu lika djupt intresserad som han i detta farliga företags utgång. Hon har från början satt sig in i ballongfärdens alla detaljer. Hon har följt utrustningen steg för steg. Hon har till och med nyligen varit nere i Göteborg, där sonen för henne förklarar ballonghusets konstruktion och söndertagning.

Hon skulle emellertid icke vara kvinna och

moder, om hon icke i sitt hjärta närde en djup ångslan för sonens öde. Hon har tagit ballongfärden såsom oundviklig, därför att sonen från början i hennes ögon är danad och fostrad till utförandet af ett sådant stordåd — den naturliga kulminationspunkten af ett dådkraftigt lif, af en sällsynt djärf och energisk karaktärs utveckling. Men hon har icke kunnat bannlysa en djup sorg öfver skiljmissan från den, med hvilken hela hennes själ sammanvuxit och hvars återseende är ovisst.

Så ofta hon nämnde »August», fick rösten ett vekt tonfall.

»Jag har haft glädje af alla mina barn,» sade hon, »men med August har det varit något särskildt, därför att han brutit sig en egen väg och den vägen har varit så svår. Jag har följt honom genom alla hans mödor och segrar och vant mig vid att lefva med honom. Se här skall ni få se!»

Den gamla gick fram till ett glasskåp, hvars dörrar hon öppnade. En låda drogs fram, fylld med papper och konvolut.

»Här har jag gömt allt hvad jag samlat om August från hans första ungdom. Se här t. ex. äro hans förordnanden.» Hon räckte mig ett kuvert, på hvilket med gammaldags tydlig stil stod:

August.
Förordnanden.

Jag öppnade det oförseglade konvolutet och framdrog ett telegram, som innehöll meddelande till modern om den nuvarande öfveringenjörens förordnande som patentbyråns föreståndare.

»Så ofta det hänt honom något viktigt, har han genast telegraferat till mig därom. Så snart han nedkommit från sina ballongfärder, har också hans första tanke varit att underrätta mig med telegram. Det smärtar mig nästan mest, att jag nu icke kan få någon underrättelse från honom på länge.»

Vi öppnade tillsammans flere andra konvolut och genomgingo telegram och tidningsurklipp, som alla mälde om sonens framgångar. Där lågo kallelser till ledamotskap af utländska lärda sällskap, ett stort antal korrespondenser till svenska tidningar, som Andréé skrifvit under sina expeditioner och resor m. m.

Man kan förstå att sådant är en helig skatt för en älskande mor.

»Hvad tror ni själf om polarfärden i ballong, fru Andréé?»

Hon svarade icke direkt. »August tror fullt och fast, att han skall lyckas. Han har sagt mig, att allt är så i minsta detalj förberedt och ordnad. Det enda han själf är orolig för, är ballongens utsläppande från ballonghuset. Det är det enda, han icke kunnat pröfva. Annars är det icke utgången af resan han är rädd för. Men han har sagt mig, att om jag icke skulle lefva, då han kommer tillbaka, så skulle färden, om än så lyckad, icke bereda honom den ringaste glädje. Det är därför skiljmissan, då han tog afsked af mig här häromdagen, var så svår.»

Hon berättade nu om denna skiljmissa, för hvars gripande detaljer jag icke vill redogöra. Det finnes saker, som äro allt för heliga för trycksvärtan, och till dem räknar jag detta afsked. Jag vill endast berätta, att moderns sista ord till sonen voro: »Det är den första sorg, du förorsakat mig, August.»

Att bära en sådan sorg med lugn, det är själsstorhet.

»Ja,» sade till sist fru André, »August har lyckats i allt, han företagit sig. Hans energi har varit så stor, att den brutit sig väg genom hvarje hinder, som rest sig. Men det finns en högre makt, som leder våra öden, och under den måste äfven den starkaste böja sig.»

Jag förstod, att det var den tanken som gaf henne lugn, ehuru hon icke delade sonens fasta tillförsikt.

Hjalmar Cassel.

*

Nu diktar kvällen sin saga...

*Nu diktar kvällen sin sin saga
och fjällar skyn med sin purpurbård.
Kom, älskade, låt oss draga
till aftonrodnadens rosengård!*

*Hur lockande röd den skimrar!
Vår aning slår dit öfver en bro,
vår kärleks längtan oss timrar
bland gyllene molnen ett fridsällt bo.*

*Af jordens många bekymmer
ej mäktar ett enda dess tröskel nå,
ej finnes ett kval, som skymmer
vår lyckas sol i det fjärran blå.*

*Väl skall det ej länge stånda,
det hem vi oss byggde i aftonskyn,
men utan saknad och vända
vi se det fulla och fly vår syn.*

*Ett evigt öde vi spana
i färgernas växlande, rika spel;
oändligheter vi ana,
hvare vår styktiga fröjd har del.*

*Allt några sekunder brinna
af lifets fullhet, af kärlekens glöd
och sedan i klarhet seinna —
hur härlig lefnad, hur härlig död!*

E. N. Söderberg.

*

Några ord om slöjd och konstslöjd.

Af Mathilda Langlet.

I.

Slöjdens pedagogiska betydelse och den pedagogiska slöjdens uppfostrande inflytande lära väl numera ej af någon betviflas. Tvärtom har slöjden fått en vikt och en utsträckning, hvarom knappast de drömde, som för ett par tiotal år sedan först började arbeta på att få den uppskattad och framdragen i ljuset. Det enda, som nu skulle kunna ifrågasättas, är väl hurvida slöjden alltid och öfverallt går i den rätta riktningen.

Olyckligtvis är mänskligheten alltid böjd för öfverdrifter. Tider hafva funnits, då allt arbete som med händer utfördes blef föraktadt, och då smak och skön konst ansågs oförenliga med hvardagslivet. Sådant var förbehållet blott åt lifvets söndagsbarn, som hade råd att hålla helgd hela veckan igenom, och diletter kunde blott den vara, som ej hade något annat att göra. Hvad

konstslöjd beträffar, fanns knappast vare sig begreppet eller ordet till.

Kommer så ett omslag, framkalladt af framåtskridandets oblidkeliga lag, och med ens blir det yttersta det främsta gripes af giriga händer, föres framåt och, utvidgas till ett slags öfversvämning. Var förut tanken på det uteslutande nyttiga så öfvervägande, att däraf föddes smaklöshet, gifver man sig nu ingen ro, förrän alla och enhvar lämna det nyttiga å sido och blott arbeta på att »dekorera» alla både möjliga och omöjliga artiklar, blott för att utöfva konstslöjd.

Det torde ej kunna nekas, att åtminstone den kvinnliga slöjden går i den riktningen, om den också ej hunnit en så farlig öfverdrift. Men det kommer nog. När man ser till och med allmogens döttrar i skolor, där särskildt undervisas i slöjd, brodera med silke på finaste kläde till bordduk eller i »fillegepyr» sy en »antimakass» — då kan man verkligen frukta det värsta.

Äfven slöjden i elementar- och andra skolor, folkskolorna inte undantagna, är nog icke inne på alldeles rätta vägar, hvilket torde förklaras däraf, att denna slöjd ännu är till en viss grad experimenterande. Äfven bidrager härtill, att vissa kurser skola genomgås och att tiden därtill är alltför knapp tilltagen. Läsnigen har nämligen inte så som den borde antingen minskats eller blifvit öfver flere år utsträckt. Lärotiden, skoltiden är ungefär densamma, men det som under den tiden skall läras är mångdubbladt. Slöjden har nu också fått sig en liten vrå bland andra läroämnen, och under lärares ledning och tillsyn kan ju alltid åstadkommas en temligen jämu samling af profkaror på de arbeten, kursen omfattar. Men i allt handarbete fordras öfning, om man skall hinna förvärfva någon färdighet däri, och till öfning fordras tid, och den har man ej.

Emellertid är det svårt att säga, huru den saken skulle kunna ordnas. Fröken Hulda Lundins lärokurs är så väl och förståndigt uppställd, att genom denna skulle man just komma till det rätta och riktiga resultatet, om man nämligen kunde få använda tillräcklig tid derpå. Men tiden är i t. ex. folkskolorna alltför snålt tilltagen, och i finare och högre skolor inkräktas betydligt af tiden för denna enkla och nyttiga slöjd genom bruket att på samma tid sy och brodera julklappar — mest öfverflödsartiklar af dyra materialer.

Allt detta är dock icke sagdt som ett klander mot skolan. Skolundervisningen är väl egentligen ett uttryck af tidsandan, af under en viss period rådande åsikter, eller söker åtminstone så mycket som möjligt tillmötesgå dessa. Och då, när slöjdens betydelse erkännes och för densamma fordras rum, men inte samtidigt det minsta afprutas på bokliga kunskaper, så kan man ej af skolan begära mera än hon gör. Skolan skall däremot kunna af hemmet begära, att på den grund, som i skolan lägges, i hemmet vidare bygges — men när skall detta ske? Läxläsning och kriaskrifning upptaga så stor tid, och en liten fritid och tid till rörelse i fria luften måste ju de unga hafva.

Men det oriktiga i både hemslöjd och skolslöjden — i somliga skolor åtminstone — är att den enkla konstslöjden, den som efter fröken Lundins kurs, om denna rätt tillämpades, skulle gifva en fullständigt klar föreställning om och en viss färdighet i slät-

söm — att denna slöjd får stå tillbaka för sådan, som, om den icke är konstslöjd, i alla fall leder därtill.

Härvid är icke sagdt att konstslöjden skall åsidosättas eller ringaktas — långt därifrån. Den skall blott icke inkräkta på den nyttiga slöjdens område och den skall icke, får icke urarta till flärd och fåfänglighet, ej blifva alltför dyrbar. De, som för sådan slöjd hafva så utpräglade anlag, att dessa i den vägen kunna föras långt, må gärna — böra till och med räkna för en plikt att för utvecklingen af dylika anlag göra de offer, som erfordras. Men att enhvar, som kan föra nål eller väfskyttel, nödvändigt skall bruka dessa redskap till s. k. konstslöjd, det torde knappast kunna försvaras. Och att den på senare tider så mycket omtalade »kvinnekraften» verkligen »missbrukas», när den med *föribesende af det nyttiga arbetet* slösas på öfverflödiga prydnadsföremål, därom torde de flesta vara eniga. Hvad hjälper det den människans själ — jag menar, den unga flickans framtid, om hon aldrig så präktigt sömmar i silke och guld och inte kan ordentligt klippa till och sy ett linne, eller ens stoppa de hål, hennes egna små rosenröda tår slita i den strumpa hon — icke kan sticka.

*

Lifsglädje.

Också en »tendenshistoria» af Maria Bolin.

Syrenen och hägg blommade och spridde sin doft i vårluften, bien surrade lifligt, ifriga att insamla honung och frömjöl, fåglarna uppstämde sina sånger, dels lockande, dels uppmuntrande hvarandra, och öfver det hela spred sig morgonsolen lysande och värmande.

På trädgårdens nykrattade gångar vandrar den unga flickan; hennes tankar flyga bort till den, som hon gifvit sitt löfte om kärlek och tro, allt under det hon samlar af vårens få blommor en smakfull, liten bukett och pryder med den sin enkla, landliga hatt. Strålände ungdomsglädje lyser ur hennes mörka ögon, och hälsans rosor blomstra på de af solen något brynta kinderna. Huru dyrbara äro ej för henne dessa narciss, aurikler, hyacinter och bland dem det randiga gräset och spåda bladen af plantor, som först längre fram på sommaren med blommor belöna den, som uppdragit dem. Hon har ju med egen hand planterat och vattnat hvarje växt här, stödt hvarje blomma, och med sin kärleksfulla blick gifver hon likasom en uppmuntrande smekning åt sina skyddslingar. Huru fridfull förefaller henne ej denna lilla trädgård, där hon under drömmar om en leande framtid offrat både tid och möda för att till denna vårens högtid, pingsten, kunna visa sin far huru fint hon fått det; utom hvad den nu skänker henne i blomsterdoft, fågelsång, sommarsol och ett förnöjdt sinne väntar hon att hennes käre far, som nu kommer där vandrande, skall gifva sin glädje tillkänna öfver all denna härlighet. Mycket riktigt: den gamle genomslas äfven han af en ljufvig lifsströmning, räcker henne smekande handen och säger: »Jag börjar förlika mig med din »dumma vurm för växter», min kära flicka; den har allt skänkt mig mycken njutning och dig själf — ja, få se på dina bruna och hårdnade händer — icke äro de så prydliga, men de vittna om arbete och hälsa.»

* * *

År hafva gått; den unga flickan har förvandlats till en fullmogen kvinna; hon vandrar nu i en annan trädgård, större, rikare, mer gifvande än den, som i hennes ungdoms vår var hennes paradys. Törnrosor och reseda sprida sin doft, stora tunga klasar af vinbär och jordgubbar bära vittne om, att äfven här har en verksam, ordnande människohand arbetat. Hon går vid sidan af sin make; dräkten som hon bär tyger på, att sorgen redan lagt sin tryckande börda på hennes själ, och den blick som hon kastar på blomorna, hon bär i handen, är ej mer strålände,

utan djupt sorgsen och vemodig. Den ljusnar dock något, ju mer hon betraktar sina älsklingar, blommorna, dem hon skött och ansat på de få stunder hon kunnat lämna öfriga göromål åt någon annan. Nu har hon ej på länge haft tid eller lust att ägna sig åt dem, ty sjukdom och död hafva varit gäster i hennes hem, och den ljusa ängeln med de rosiga kinderna, hennes lilla älskling, var blott ett lån från himmelen; den späda kroppshyddan hvilat nu under kyrkogårdens gröna kulle.

»Hvarför tager du i dag af dina kära rosor, du som ju alltid helst ser dem sitta kvar på busken,» frågar hennes man.

»Jo,» blir svaret, »kom så gå vi till lillans graf — där skola de få sprida sin doft och tala om kärlek och saknad.»

Medan de stilla vandra genom trädgården, kommer en i sin brokiga dräkt klädd kulla, skjutande en kärra med grönsaker och bär. Hon är på väg att försälja trädgårdens alster, men hon måste först inhämta sin matmoders råd och anvisningar. Denna betraktar tankfull de vackra välformade gurkorna, de röda saftiga jordgubbarna, de präktiga ärtskidorna, säger några ord om pris och hvad mera kan behövas samt gifver till sist den trogna tjänarinnan en uppmantrande, vänlig nick.

»Lifvet är nog ändå bra rikt, min vän,» säger hon, vänd till sin man; »jag tänkte, då vi nyss jordat vår älskling, att solen ej mer kunde lysa som förr, fåglarnas sång ej mer fröjda mitt sinne och blommorna ej mer dofta för mig; men jag känner nu, att arbetet med och omtanken för trädgården nog skola återföra mig till lifskraft.»

»Ja,» svarar han, »måtte hopp och mod åter spira upp hos dig; sådant samlar man bäst i naturens sköte.»

Än en gång återse vi vår vän, den för trädgårdsarbete så varmt intresserade kvinnan; men nu har hon bakom sig ännu mer af sorger och lidande, än då vi sist sammanträffade med henne. Hennes panna är fårad, hennes hår hvitt, men den klara blicken lyser ännu tr de där mörka ögonen och talar om mod och hopp — mod att möta mannen med lien och hopp om att på andra stranden är idel återseende, solljus, lif, blomsterdoft.

Hon sitter ensam i sin enkla boning, där hvarje därtill användbar plats är upptagen af väl vårdade växter. Upp emot taket slingrar sig murgrönans mörka löfverk, i fönstren stå akasior, thujor, dracener m. m., och i hörnen sträcka sig välformade cypresser i höjden. Den med knoppar öfverfulla camelian vittnar bäst om att här, i den enkla bostaden med de låga fönstren, hafva trogen vård och kärleksfull omtanke ersatt hvad ett växthus kan erbjuda af solljus och skicklighet. Den lilla förstugan kallar den gamla kvinnan för sin barnkammare; där, på flere hyllor i fönstret, drager hon upp sina skott; i små burkar växa de frodigt, och hon glädjes öfver att med dessa sina barn kunna dels öka sin blomstersamling, dels begåva besökande vänner, som ej kunna underlåta att gifva henne berömmande ord för hennes »lycka med växter», som de säga.

På bordet framför henne står en korg med frukt, hämtad ur hennes egen lilla täppa, den väl vårdade trädgården, som omger hennes bostad; hit har hon efter sin mans död flyttat de kära, af henne själf förädlade fruktträden, som nu skänka henne lön för mödan, och här fortsätter hon, så mycket hennes krafter medgifva, sitt arbete med att odla blommor, grönsaker och frukt.

Just nu träder inom dörren en ung flicka, dotter till den gamlas ungdomsvän; med ett glad »god dag, snälla tant» hälsar hon den gamla.

»Välkommen min kära, efterlängtade flicka» lyder svaret. »Äntligen kommer du med underättelse från min lidande vän; hur mår hon i dag?»

»Jo, tack,» svarar den unga flickan »frukterna och de vackra höstblommorna, som du skickade henne, hafva betydligt pigget upp henne, och hon kan i dag till och med röra något på sin förlamade arm. Ack, hvarför är ej mamma lika kry och rask som du, tant; I ären ju lika gamla?»

»Gud allena vet svaret på din fråga, min vän; din mor har alltid helst velat sitta inne vid sitt handarbete, läsa och grubbla i religiösa spörsmål samt sörja öfver eländet i världen. Det var minsann ej så lätt för mig att kunna draga henne med ut i naturens sköte.»

»Tror du, att om hon mer vistats ute, deltagit i arbeten under bar himmel, intresserat sig t. ex. för växter och sådant, hon då varit friskare?»

»Jag vet ej — det är ju möjligt» — svarar den gamla tankfull; »men sitt ner en stund, smaka

på mina äpplen och päron — du ser så frisk och stark ut; skulle ej du vilja ägna tid och krafter åt att lära dig trädgårdsskötsel. Jag tror, att kärleken till och arbetet med växterna gör oss mer nytta än hvad man hittills kommit att tänka på; ihärdighet och försakelse fordras nog, men lönen för mödan blir större än af hvad annat arbete vi än taga oss till med. Hvad säger du om mitt förslag?»

»Jag säger jo därtill af hela mitt hjärta: du har smittat mig, du kära, gamla tant, med din »dumma» vurm för växter; i vinter går jag och ser på, hur du sköter om dina favoriter; i vår och i sommar hoppas jag att af trädgårdsmästarn här bredvid få undervisning, så att jag sedan kan börja på egen hand sköta om vår trädgård — ack, hvad det skall bli både roligt och nyttigt!»

Våra damers klädpenningar.

»En kvinnofråga» af vikt.

En ärad insändarinna skrifer till oss följande:

»Har Red. aldrig tänkt på att uppmantra sina prenumeranter till att insända uppsatser, liknande dem i den intressanta »hushållspenningfrågan» för några år sedan, men rörande

billigaste sättet att kläda sig väl.

Jag tror att många skulle vara tacksamma för en dylik frågas dryftande. Mången ung kvinna kunde härigenom få några goda vinkar, huru hon skulle få sin lilla lön att förstå, och genom andras erfarenhet se, huru utgifterna härvidlag bäst böra fördelas. Mången maka och moder kunde få värdefulla uppdrag angående konsten att förvalta sina egna »nälpengar» och familjens klädkassa. Äfven här kunde man ju göra »ett streck» och behandla saken både från deras synpunkt, som hafva små inkomster och små pretentioner, samt från deras, som hafva större tillgångar och större fordringar på sin toalett. Blika de bästa uppsatserna prisbelönade, så desto bättre!»

Förslaget synes oss godt, och villiga som vi alltid äro att tillmötesgå hvarje önskan, som kan lända våra läsarinor till nöje eller nytta, vilja vi gärna anordna en pristäfstämning i »klädespenningfrågan» i samma stil som i »hushållspenningfrågan» här om året. För att denna dock må kunna ordnas så, att saken blir så praktiskt och så allsidigt som möjligt belyst, bedja vi nu först alla, som intressera sig för ämnet, att i bref till redaktionen snarast framställa sina förslag och önskemål, huru en sådan pristäfstämning lämpligast borde ordnas, hvar de olika inkomststrecken borde dragas o. s. v. Vi skola därefter omedelbart söka anordna den föreslagna täftingen och tacka på förhand hjärtligen för alla goda råd i ärendet. Stockholm i juni 1896.

Red. af Idun.

»Dessa små».

Några bilder ur »de bundna systernars» lif, tecknade för Idun af Amanda Kerfstedt.

(Forts.)

»Men ni måste ändå ha någon hemlighet för att få det att gå så bra,» sade jag. »Fram med den nu, så att jag sedan får lära ut den.»

De skrattade båda två. »Jo, frun är allt slug hon,» sade han, som var den mest talföra. »Det har vi nog. Till och med två. När vi ha en slant, så göra vi oss ändå inga onödiga behov, och för det andra så bedja vi dagligen om Guds välsignelse.»

»Vi ha varit gifta i fem år,» sade frun, »och vi hade en liten gosse, som var tre år . . .» och hon vände sig bort.

»Ja, min gumma,» sade han, »men vi missunna inte att Herren tog honom, och inte pysen heller, att han har det godt, fast det sved — det gjorde det. Men nu har Gud sett till, hur tomt vi fick det, och nu har vi hopp om ersättning,» och nu log han igen emot henne, och jag tyckte på nytt, att det var skada, att ingen såg det mer än jag.

»Men vet frun,» sade mannen, »nu skulle frun göra oss en stor glädje, om hon ville stanna och dricka kaffe hos oss. Vi väntar en kamrat med sin hustru och sin lilla flicka. Vi går tillsammans så här på söndagseftermiddagarna ett par familjer. Då läser vi lite och sjunger lite, och sen så går vi ut och promenera ett tag, och så skiljs vi åt och går hvar till sitt. Något kvällsmål bry vi oss inte om att styra till med, för då skulle hustrurna inte ha något lugn, utan det äta vi hvar och en hos sig, men treffligt har vi, skall frun tro, för om vi har det tarfligt och enkelt, mången gång knappt nog, så ä' vi ändå så innerligt nöjda och glada. Det förstås, när lille Johan lefde, då kunde vi inte — och nu var det mannens tur att vända sig bort.

Det knackade på dörren, vännerna kommo, välklädt arbetarfolk. Jag skulle så gärna stannat kvar en stund, men många andra besök måste företagas, och under hjärtliga välönskningar å båda sidor skiljdes vi åt. Ja, historien är enkel, men när jag minnes dessa glada, välvilliga och förnöjda människor, tänker jag, att det icke är så alldeles enkelt att inom sina egna förhållanden gå och göra sammaledes.

Tidigt en måndags morgon var jag ute åt Roslagstullsiden. Jag gick in på en liten gård med en hopvuxen löfsal i fonden och knackade med en viss försagdhed på en dörr i ett mycket ruckligt hus. Inifrån hördes nämligen ett starkt skräl. Efter upprepade knackningar öppnades äntligen dörren, och jag såg i rummet en mängd personer med upphetsade ansikten och häftiga åtbörder. Lyckligtvis kom en af karlarna ut på gården till mig, han befanns vara »vice värd».

»Sömmerska, jo det bor en stackare här i rucklet på gården, nog kan jag visa frun till henne, ifall där är något att se, men de äro nog inte uppstigna än.»

Efter åtskilligt parlamentering fick jag komma in. Men där fanns verkligen något att se. Där stod en lång, vacker, präktig yngling på 17 år i skjortärmar och tvättade sig. Badden, som han lämnat, bestod af någon sorts svart röra af trasor. Något, som ens tillnärmelsevis liknade sängkläder, fanns icke. Ynglingens mor, som sydde handskar och när lyckan var god kunde förtjäna två och femtio i veckan, var en liten hopkrumpen och svart gumma, som fytrade på under en likaledes svart kaffepanna. Det var så trångt i rummet, att man inte kunde vända sig. Någon sittplats fanns icke annat än i sängarne. »Men,» sade gumman, »vi bo ändå ensamma här, min gosse och jag.» I allt detta mörker stod ynglingen, högrest, ljus och finhyllt, röd och hvit som en ung Adonis.

Jag gjorde i hast mina anteckningar på stående fot. »Det är svårt,» sade sonen, »att vi inte kan be frun sitta, såvida inte frun skulle vilja slå sig ned på bordet,» tillade han med en viss humor. »Men det

Stor Vår-Realisation!

sommarnöjen, såsom knivar, gafflar, skedar, brickor, brödkorgar, koppar, mortlar, kaffekvarnar, kaffebrännare, hinkar, baljor, lerkärl och borstar m. m.

Obs! Af en händelse finnes ett parti Tapeter och Rullgardiner, som bortslumpas.

Från o. med 22 april till 15 maj realiserar ett större parti Glas o. Utskottsporslener samt öfriga Huserådsartiklar, passande för Bouppsatningar till emaljerade och förtennta kokkärl, grytor, stekpannor, och Rullgardiner, som bortslumpas.

Aktiebolaget Svenska Husgerådsmagasinet

17 Tegnérgatan 17, hörnet af Döbelusg.

skall allt bli bättre; jag har fått en städning nu med sex kronor i veckan och påökning till hösten. Visst ser här fasligt ut, men det är ändå så, att vi bo för oss själva. Morsgumman är inte vidare renlig af sig, ska jag säga, men snäll är hon i alla fall, stackare, hon har inte haft så glada dar, ska frun tro.»

Jag försökte gifva några råd i riktning af kaffebarer och halm, jag gaf några varningar för dåligt kamratskap o. s. v. och dörren öppnades för mig på ett fullkomligt gentlemanligt sätt och stängdes om detta kyffe, som dock var så kärt såsom ett » eget, ensamt hem».

Men utanför väntade mig en öfverraskning. Där stod »vice värden» och afvaktade min återkomst.

»Frun ska vara god ursäkta, att jag tar så illa emot,» sade han med många menande blinkningar. »Se, jag är lite full för tillfället, men en annan gång, om frun vill skriva ett brefkort till mig, det behöfs bara med stora ord: »Vice värden» med tjockt streck under och så husnummer och gata... Om det då står bara så mycket som: »Nu smäller det» eller något i den vägen, så förstår jag, hvad som menas, och då skall jag vara alldeles regäl, när frun kommer. Och då kunde vi dricka kaffe i bersån, när syrenerna blomma. Det vore ju nöjsamt. För frun är väl god och ursäktar, att jag är litet full för tillfället.»

Jag kunde icke lofva att skicka något brefkort, men vi skildes efter ett kort samtal mycket vänligt stämda. Han hade nämligen lofvat att försöka att vara »regäl», både när syrenerna blommade, och när de vissnade, äfven utan hoppet om någon kaffedrickning i löfsalen.

Nästa besök gjordes i ett större hus med temligen rymlig gård, där en massa barn lekte och gjorde odygd. Själva platsen hade ett naket, kasernadt utseende, i de flesta fönster saknades gardiner, hvilket åt det hela gaf ett tomt och stirrande intryck. Men när jag på anropet: »Stig in» öppnade den anvisade dörren en trappa upp, möttes jag af ett starkt solljus, som öfvergöt hela det stora rummet. Det var nästan tomt på möbler, men rent och fint. På golvet, som var nyskuradt, låg en massa nyss tillrifna skjortor. En kvinna satt på en låg pall och ref fortfarande skjortbålar af buntar med domestik. Symaskinen stod midt i det ödliga rummet, och vid densamma satt en storväxt karl.

»Förlåt, att jag stör er,» sade jag, »men jag skulle önska att få några upplysningar.»

Hon pekade på den ena af två trästolar. »Var så god och sitt,» sade hon.

Vi talade något om arbetslönerna — hon sydde åt två bodar — och om utgifterna för hushållet, och därefter kommo vi in på det enskildta. Han satt under detta samtal och lutade sig mot symaskinen, utan att säga ett ord. Han satt midt i sclskenet, och jag såg, hur gulblek han var i hyn, och hur afmagrad den jättelika gestalten såg ut.

»Och ni sköter maskinen åt er hustru,» sade jag.

»Ja, vi får lof att sy tre dussin om dagen, och frun kan veta det är knappt ändå, för vi har två barn,» sade han. »Nittio öre dussin. Men vi förlora inte modet, frun, för vi ä' barn till en rik fader.»

Och de nickade mot hvarandra i hemligt förstånd.

(Slut i nästa n:r.)

En sjuksköterskas testamente.

Ebba von Schwerin.

När jag följt min oförgätliga vännina, den nyligen så tidigt och oförmodat bortryckta fröken Ebba von Schwerin, till det sista hvilorummet och i mitt stilla hem genomgick den historia vi genomlevvat tillsammans, rann mig äfven i minnet en del tankar, som hon ofta uttalat under våra samtal, angående allmänhetens förhållande till dessa anspråkslösa och oftast så oegennyttiga tjänarinnor i barmhärtighetens tjänst, hvilka det allmänna språkbruket numera plägar benämna »syster». Och det föll mig in, att jag skulle försöka sätta dessa tankar på papperet och genom någon tidning öfverlämna dem till denna allmänhet, som af lätt förklarliga skäl har svårt att sätta sig in i dessa kvinnors ofta djupa, finkänsliga och dolda inre lif, men af hvilken de dock så mycket bero i fråga om de rent yttre betingelserna för att arbetet skall kunna ske med glädje och blifva välsignelsebringande. Det är därför med tillfredsställelse, ehuru med en viss räddhåga att ej tillräckligt tydligt kunna uttrycka mig, som jag sätter mig att nedskrifva dessa rader, sedan Iduns redaktion förklarar sig villig att bringa syster Ebbas testamente till vidare kretsars kändedom. Jag vågar begagna mig af det direkta talets form i hopp att kunna gifva ett mera lefvande och personligt uttryck åt hennes tankar.

* * *

Under de senaste åren har tänkesättet betydligt förändrats till förmån för sjuksköterskorna. Men ännu för några år sedan i början af min bana stötte vi ofta på en hel del fördomar, att icke tala om ett, lindrigt uttryckt, reserveradt bemötande äfven inom familjer, som genom samhällsställning och uppfostran kunde antagas stå på ett högre bildningsstadium. Man mottog sjuksköterskan ungefär som man skulle mottagit döden själf, den mest ovälkomna af alla gäster. Detta åskådningssätt, en kvarleva från de tider då man hade »döddoktorer», d. v. s. först i sista stunden efterskickade läkaren såsom ett oundvikligt ondt, inverkade på hela bemötandet mot sjuksköterskan. Hon ansågs som en öfverflödigt, i hvarje fall besvärlig tillökning i hushållet. Man gaf henne ett underhaltigt kosthåll, och det kunde hända, att hon blef anvisad att intaga sina måltider bland tjänarne. I själfva verket borde ju en sådan omständighet betraktas som en bagatell af den, som vigt sitt lif åt försakelsen och ödmjukheten, men den mänskliga känslan, för

att ej tala om finkänsligheten, låter sig ej så lätt undertryckas i all synnerhet hos en ung flicka, som kommer direkt från ett godt hem, där ömhet och hänsyn varit reglerande för sammanlefnaden. Och många af oss tillhöra ju familjer, inom hvilka hänsynfullhet i umgänge är en sekelgammal tradition.

Sjuksköterskan må komma till sitt värf med aldrig så stor själfkänsla och den moraliska öfverlägsenhet, som alstras af vissheten om en ärligt fylld plikt — där hjärtats dörrar äro stängda för henne, där måste hon nödvändigt göra sitt arbete med suckan, och den tyngd som därigenom breder sig ut öfver hennes sinne, skall otvifvelaktigt återverka på hennes verksamhet.

Det ligger sålunda i allmänhetens eget intresse att moraliskt understödja sjuksköterskan genom ett bemötande, som mera drager henne inom familjekretsen och gör henne till en medlem af densamma än isolerar henne. Man behöfver i de flesta fall icke befara, att hon icke skulle känna och veta att intaga sin plats. Hon begär inga förtroenden, men väl förtroende.

En fördom, som vi ofta påträffat, är misstanken om försök till religiös propaganda, en misstanke som ofta alstrar oöghet, ja hätskhet mot en verkligt from sjuksköterska. Jag vill visst ej bestrida, att vissa försök till propaganda vid sjuksängarne stundom gjort sig gällande i synnerhet från unga sjuksköterskors sida, hvilkas nit är större än deras erfarenhet. Men i allmänhet torde förhållandet vara det, att sjuksköterskan endast begär tolerans för sin egen religiösa åskådning och ingalunda vill uppträda som någon slags andlig representant inom familjer, hvilka ej hafva några religiösa intressen. Sjuksköterskans kall och hennes ständiga nära beröring med döden äro förvisso ägnade att gifva henne en religiös grundåskådning, men allmänheten misstager sig helt visst, om den tror, att denna lifsuppfattning med nödvändighet skulle medföra en surmulen asketism och utesluta alla andra intressen. Vid mången sjuksäng är en grundad religiös åskådning underlättande för sjukvården, och mången patient befinner sig i den belägenheten att religiös tröst är för honom af lika väsentlig betydelse som läkarevård.

Jag hoppas visserligen, att den stigande upplysningen skall dag för dag, år för år bereda allt större rum för toleransens stora princip, och jag har den öfvertygelsen och erfarenheten, att sjuksköterskorna skola genom sin lifsgärning allt mer predika in i det allmänna medvetandet, att deras kall är ett af de viktigaste, mest aktningvärdade, ja ärorika i samhällslifvet. Men jag skulle icke desto mindre önska, att dessa synpunkter blefve framhållna och beaktade. Vi hafva regler och instruktioner för vår verksamhet. Det skulle vara önskligt, om allmänheten ville själfvilligt stifta bestämmelser för sitt bemötande mot sjuksköterskorna.

* * *

Ja, så ungefär tror jag, att Ebba von Schwerin skulle ha velat se sina tankar om sjuksköterskans verksamhet och allmänhetens förhållande till densamma formulerade. Dock kanske skulle hon ha velat inlägga i formen något mera af den ödmjukhet och diskretion, som voro så utmärkande för hennes blida väsen. Och den, som skrifer dessa rader, skulle helst önskat att kun-

Förändras öfver många sorter. Begär priskurant. hela riket.

SPISBRÖD,

||

C. W. SCHUMACHER
Kgl. hofleverantör. — 17 Norrlandsgatan 17, Stockholm.

fullt jämförliga med de engelska, fås hos de flesta specialhandlare i hufvudstaden. Försök!

CAKES

na gifva en mera lifsefvande bild af den oförgätliga vännen än som kan framgå ur ofvanstående. För att i någon mån bidraga härtill har hon emellertid bedt att få ställa till redaktionens förfogande en fotografi, hvilken helt visst i de vida kretsar, där syster Ebba var älskad och värderad, skall väcka ett angenämt och kärt minne af henne, som utan öfverdrift kan sägas ha varit en typisk sjuksköterska.

Edla.

Från Iduns läsekrets.

Ännu en gång olika sätt att döda ål.

Uti Nya Dagl. Allehanda för den 17 sisl. april finnes att läsa en af undertecknad insänd uppsats angående ålslakt. I berörda uppsats har dels påvisats felaktigheterna i de i tidningarna emellanåt förekommande anvisningar för dödande af ål, dels och framhållits fördelar af det af sv. allm. kvinnoföreningen till djurens skydd förordade sätt för ålslakt.

Då emellertid uti en senare i Nya Dagl. Alleh. intagen artikel blifvit anmärkt, att den af kvinnoföreningen i dess från trycket utgifna anvisningar föreskrifna åtgärd, att ålen, omedelbart efter det han blifvit slaktad, borde nedläggas i kokhett vatten, skulle hafva till följd, att fisken toge osmak genom att sålunda kokas, innan han blifvit rensad, anser sig undertecknad böra meddela, att fisken under den korta tidrymd af 1 högst 2 minuter, hvarunder den bör ligga i vattnet, ingalunda kokas, ej heller tager någon osmak af det hos denna fisk, i jämförelse med de flesta andra fiskslag, högst obetydliga innanmätet. Men vill man, sedan ålens hjärna krossats, dess hufvud och stjärt afhuggits (icke afskurits) och blodet afrunnit, utan att lägga ålen i vatten, draga utaf skinnets, så låter detta sig lätt göra, sedan man försiktigt lossat skinnets från kroppen ett stycke vid halsen, men i sådant fall slingrar sig ålen så väl under det skinnets afdrages som under rensningen, hvarjämte, sedan fisken styckats, äfven de styckade delarne röra sig, innan de nedläggas till kokning. Huruvida åter dessa rörelser äro bevis på en fortvaro af känsel och smärta eller endast reflexrörelser i nerver och muskler, tilltro vi oss ej att afgöra, men hvad vi veta är, att sådana rörelser icke förekomma under det skinnets afskrapas och fisken rensas och styckas, då han dessförrinnan varit nedlagd i kokhett vatten. Det af kvinnoföreningen förordade sättet för ålslakt torde således vara det för en så seglifvad fisk som ålen minst pålgsamma.

Ett i »Svensk fiskeritidskrift» efter en tysk tidskrift föreslaget förfaringsätt, att i en spann eller annat med lock försedt kärl, uti vatten försatt med litet koksalt och ättika, döda ål, måste vi, efter anställda försök, på det allvarligaste afstyrka, ty i stället för att ålen skulle, enligt uppgift, genom en sådan behandling »inom en half minut vara död», är han ännu efter fem minuters förlopp vid fullt lif, ja så lifskraftig, att, sedan hufvudet blifvit krossadt och liksom stjärten aflugget, de förutnämnda rörelserna vid skinnets aftagande m. m. förekomma. Att ålen uti ofvan nämnda blandning, bestående af 1 1/4 kanna vatten, 1/2 liter ättika och 3 händer fulla med salt, lider förfärligt, torde framgå bl. a. däraf, att hans ögon öfverdragas af en hvit hinna, hvilket antyder att han förlorat synen.

Undertecknad anhåller vördsamt, att ofvanstående måtte införas i så många tidningar som möjligt.

Stockholm den 1 juni 1896.

Josephine Varenius.

Ordförande i styrelsen för sv. allm. kvinnoföreningen till djurens skydd.

En medlem af det lilla osynliga »Sällskapet för välviljans ordnande»

skrifver till oss:

Snälla Idun! Det är visst godt och väl att Idun genom anordnandet af täflingar mellan erkända skriftställare och konstnärer skaffar gediget innehåll till förmån för sin läsekrets — men med hänsyn till alla de många små enkla hem samt nästan isolerade kvinnliga individer, för hvilka Idun kanske är den enda förströelsen, som kommer dem till del, vore det bra snällt, om Idun äfven ville litet oftare anordna anspråkslösa

täflingar eller meningsyttringar, om hvilka litet hvar kunde vara med.*)

Hushålls-, giftnas- och verksamhetsfrågan ha visst diskuterats flitigt, men de äro ju outtömliga ämnen, så länge världen står, och bli väl betraktade från allt flere synpunkter. Intressant skulle vara att veta t. ex. hur stor procent ungefär af ogifta kvinnor i Sverige mellan, låt oss säga, 18 och 40 år, som ej haft någon »verklig» friare, eller som en eller flere gånger varit »ringförlovad», eller som genom dödsfall, sorg, sjukdom, olyckshändelse måst afstå från äktenskap. Af ej mindre intresse skulle vara att veta, hur pass stor procent af svenska kvinnor mellan 18 och 50 år, som ägna sig åt något bestämdt yrke eller arbete, och hur många göra detta af lust eller af nöd, eller kanske, rättare sagdt, att få veta hvad man ägnar sig åt och hvad man helst skulle vilja ägna sig åt. Gärna torde väl hvarje kvinna, som kan bestå sig ett brefmärke, anonymt besvara några sådana samvetsfrågor, och så finge Idun låta oss veta hur det är.

Faster Beate-Julies marknadsminnen.

En kulturbild från det gamla Vermland.

»Ja,» sade faster Beate-Julie, och det blef ett litet uppehåll i strumpstrikornas snabba rörelser, »undra inte, att jag säger: marknaderna voro stora händelser i landsorten förr i världen, de större marknaderna åtminstone. Tänk er en sådan marknad som permässan i Karlstad» —

»Å bremsen, han for te permes en gång,» trallade Signe.

»Alldeles du,» smålog faster. »Den räckte väl sina fjorton dagar, och hela stan var som förbytt — inte att känna igen — och så roligt man hade! Det var nästan som om hela provinsen hade stämt möte där. Och det var ändå inte den största marknad i landet; men om ni bara hade sett den!»

»Snälla faster tala då om för oss, hur det gick till i permässan,» bad Mary.

»Det blefve mycket att säga det, kära flicka, så det går visst inte.»

»Åh jo, faster lilla, berätta för oss, medan vi sitta så här i ro med våra handarbeten!»

»Gör det, snälla, rara faster!»

»Nå, som ni vill, jag skall försöka. Permässan, som den rätteligen hette, var stadens största marknad, utom den var det — låt mig se! ett par mindre på hösten och så en vintermarknad; men torgdagar förekommo icke då för tiden. Den skulle enligt lag räkna från den 10 till den 17 juli, men varade nog dryga åtta dagar däröfver ibland. De tre, fyra första dagarna pågick den s. k. »bondmarknaden», sedan tog »herrs-kapsmarknaden» vid, och den höll i länge nog. Först började där strömma in från alla håll bönder och deras hustrur, söner och »jantor» med säckkärror och lass, ja, med små båtar från alla stränder af Vänern och »Klaran», båt vid båt lade till utefter elfvens kaj, från biskopsgården i norr till Klaraborg ytterst i söder. — Signe såg väl det stora tvåvåningshuset med sin förvildade trädgård, då du var i Karlstad och hälsade på? — ja, jag kan tro det. Nu är det stadens fattiggård, men har inte alltid varit det, må ni tro. Först var det

*) Under rubriken »Våra damers klädpenningar» i detta nummer hoppas vi, att den ärade insändarinnan skall finna ett uppslag i den riktning, hon förordar.

Redaktionen.

kronobränneri under Gustaf III:s tid, se'n blef det privat egendom, men hette fortfarande »bränneriet», tills generalen grefve Carl Löwenhielm, fideikommissarie till Long, köpte det, lät det stå upp ur sitt förfall som ett slags palats i quasi-italiensk stil och gaf det namnet Klaraborg. Då blef där high-life och lysande baler en tid; själfve Oskar I var gäst där. Men sedan blef det såldt, och — ja, det är inte första gången, som en historia börjat vid bränneriet och slutat vid fattighuset. — Hvar var jag nu? Jo, vid båtarna. Så packades varorna upp — jag såg det som barn ifrån våra fönster: fulla hönsburar, gjorda helt enkelt af två bräder med spjälör emellan, träkärll, vispar, mattor, flätade eller väfda, och mycket annat placerades på kajen; bråkande får bundos vid de gamla lönnarnas stammar; gum-sarna med sina stora horn väckte genast gatpojknarnas höga intresse — det är inte hvar dag man kan bestå sig med ett så utsökt nöje som att retas med en bunden gumse! Ett sådant lif och en sådan konsert af får, höns, pojkar, köpare och säljare! Och sedan hade folket utrymme nog att logera i sina båtar. Tidigt om morgnarna fick man se jantorna sitta vid båtanten, doppa mes-singskammen i elfven och vattenkamma håret, tills det sken »som af den dyraste pomada». — Kom en regnskur, sprungo alla upp ur båtarna och stodo snart tätt som packad sill i alla förstugor vid elfgatan och högt uppe i trapporna, ja, inne i köken, så att där stundom blef temligen liten plats för köksan att röra sig på. Men att neka någon tak öfver hufvudet vid sådana tillfällen kom visst aldrig i fråga, fastän atmosfären inne kunde bli som i ett bryggghus, plus lukten af gamla våta läderskodon.

Under dessa dagar drefs handel i stånd, en mängd rader af sådana sattes upp på stora torget, och öfver »gatorna» mellan stånden lades tak af granrisqvistar till nöd-torftigt skydd emot regn och solhetta. Och här såldes både nödvändighets och lyxartiklar af mångahanda slag, mest gröfre, förstas. Där funnos stånd för svarfvare, bleckslagare, guldsmeder (andra, tredje rangens, de bästa hade naturligtvis butiker inomhus), skomakare o. s. v. Bokbindare utställde om hvarannat psalmböcker, kokböcker och små bönböcker i 2—3 tums format och med de alla brokigaste pärmar. Dessa bönböcker hängde vanligen på snören i riktiga festoner, som gungade fram och tillbaka öfver disken, när någon stötte till dem. Västgötar och andra »handlare» sökte fresta »mororna» med präktiga linne- och bomullsväf-nader, »jantorna» och deras »gossar» med granna silkesdukar. Och där kilade hundar och småpojkar framför ens fötter, där profvades nya lergöker, där var stilm och skratt och skrik, skyar af damm eller — vid regn-väder — floder af gatsmutts. Men något märkvärdigt är, att slagsmål hörde till undantagen. Visst blefvo människorna törstiga i julihettan, men det var icke lika frestande som under höst och vinter att släcka törsten i brännvin, och grälsjukan fick sällan riktig fart; vanligen härskade en stämning af gemytlighet och folknöje.

En annan prägel — ehuru lika glad — fick staden under »herrs-kapsmarknaden». Allmogen vände om hem med sina båtar och kärror, belåten, om dessa voro tomma och »taskboken» full. En, som icke gjort vidare goda affärer, men ändå köpt »penga-klämma» till sin taskbok, kunde nog få

höra af en lyckligare granne: »Hva s'a (ska') I göra me pengaklämma, I, som inte har nå'ra penga' å klämma?» — Men i det hela var sämjan god och landsvägen icke en sådan röfvarcula som efter vintermarknaden. — Stånden glesnade efter hand och försvunno slutligen.

Och under tiden inströmmade en ny publik, som fyllde staden ända till brädden, d. v. s. till takåsarna, ty ytterst få voro de familjer, som icke vid detta tillfälle togo emot släkt och vänner som gäster eller ock hyrde ut rum åt någon resande familj eller långväga »kammarhandlare», och då bereddes väl mången gång åt husets folk eller åt de yngre gästerna provisoriska sängkammrar i vindskupor, ja, i vindskontor. Mycket väl minns jag, hur vi bodde en gång, några år efter vår flyttning från staden, då jag som ung flicka tillsammans med de mina var gäst hos släktingar under en sådan marknad. Ända från tidigt på våren glädde man sig åt det förestående nöjet, »Permes» — det betydde att möta hela Vermland i sina bästa kläder och sitt bästa lynne, att upplifva gamla bekantskaper och göra nya. Detta år gästade i min morbrors hus en familj till, utom vår, och där hade arrangerats sofplatser åt de äldre t. o. m. i förmaket och i matsalen. Vi flickor fingo därför bo på ett vindskontor, dit vi måste praktisera oss upp på en stege från förstugan. Vi sofvo alla tre i »syskonsäng» på golfvet och klädde oss framför ett nog så pryddigt toalettbord, en lår öfvertäckt med en stor duk och därpå en låg, bred spegel med låda — jag minns det som i går — och så klättrade vi utför stegen, frasande i vår bästa stass, siden eller nettelduk, för att gå ut och promenera på gatorna — vi behöfde icke tänka på resans besvärligare ändamål, ty mamma gjorde alltid själf sina uppköp af specerier för året och diverse annat; vi hade god tid att se på alla härligheter från östan och västan, träffa vänner och bekanta, kanske köpa en ny »pirat» af sidensars att bära näsduken i — flickor i klädningarna voro i det närmaste okänd lyx då för tiden! —

Ofta slöts dagen på teatern. Pierre Deland och han fru — aldrig skall jag glömma den! Brodern, Fredrik, var då ännu så ung, att han inte hunnit visa, hvilken storhet han skulle bli. Lilla Betty Deland uppträdde i barnroller och blef gruffligt uppburen. Hon var sex eller sju år gammal, tror jag, när någon frågade henne på en barnbjudning i en af stadens familjer, om det inte var bra roligt att få applåder. »Sådana småsaker beröra inte en stor själ,» svarade den lilla med oeffterhärmligt graciös hållning. — Och den unga, vackra Amanda Widerberg, sedermera gift med Hessler — kanske är det inte många, som minnas henne nu, men då funnos nog de, som kunde stå kvart efter kvart och vänta på att få se bara en skymt af hennes ansikte vid artisternas utgång. Jag har hört en ung student — nu är han en gammal stadig familjefar — tala om, hur han med en kamrat stod utanför kyrkan och postade, när hon vigdes. (Det var nu, förstås, inte i Karlstad, utan i Upsala.) Då hon efter vigseln steg upp i vagnen med sin man, sträckte hon ut handen öfver vagnsdörren ett ögonblick, troligen för att draga in en fik af klädningen.

(Slut i nästa nummer.)

Ur notisboken.

En högre folkskola för flickor. Sällskapet för folkundervisningens befrämjande beslöt på sin årsammankomst i Stockholm i slutet af förra veckan att dess hittills varande bildningsanstalt för blifvande lärarinnor i förening med småskola skall omorganiseras till en »högre flickskola», hvars mål är att åt flickor, som genomgått folkskolan, meddela dels en fortsatt undervisning, dels en fullständig utbildning för kvinnliga praktiska uppgifter. För inträde i skolan fordras att äga det högsta kunskapsmätt, som meddelas i folkskolan, och att vara väl vitsordad för uppförande och flit.

Skolan skall bestå af två ettåriga klasser, i hvilka tillsammans 40 lärjungar undervisas. Vid hvarje hösttermins början intagas omkring 20 nya lärjungar. Undantagsvis kan en lärjunge direkt intagas i andra klassen.

Undervisning i teoretiska ämnen skall meddelas högst 16 timmar i veckan; den öfriga tiden skall ägnas åt öfningsämnen, i främsta rummet åt undervisning i hushållsgöromål och kvinnliga handarbeten. Bland läroämnen i andra klassen förekomma hälsovårdslära och uppfostringslära.

Den sista roddargumman i Stockholm har nu skattat åt förgångelsen. Hon hette madan Lundqvist och var boende å Djurgården samt afled i lördags i en ålder af 96 år.

Olof Rudbeck omtalar redan på 1600-talet i förbigående roddarpigor, som på båtar öfverförde ungarlar och jungfrur till Djurgården. I början af nästa århundrade äro taxor utfärdade, och roddarlaget får sina särskilda privilegier. Båtarne kommo småningom i ego hos äldre kvinnor, hvilka antingen själfva eller genom andra af samma kön besörjde rodden. Ila omtyckta, liksom åkardrängarne — skriva författarne af »Gamla Stockholm» — och berömda för sina stora utförsåfvor, hvilka kanske voro väl behöfliga, då det gällde att svara hvarje person, som genast vid sin ankomst fordrade, att de med honom skulle »sätta ut», förde de emellertid ett jämförelsevis lyckligt lif — till fram emot midten af vårt århundrade.

Teater och musik.

Direktör Ranfis tvänne konsttempel å Djurgården arbeta flitigt att förstöra oss i sommarvärmen. I måndags afton lade »Djurgårdsteatern» fram ett nytt program, som dock, dessvärre, icke slog allt för lifligt an. »Punkt för punkt», komedi i en akt af *Henri Murger*, gick redan för 35 år sedan för första gången öfver svensk scen och gaf då Svante Hedin en glansroll; hr *O. Bystroms* framställning nu — säges det — kommer endast de gamle och minnes gode att känna saknad efter »hvad som varit halver». *Nyheten* däremot, den tyska farsen »Pappas pojke», torde ej någonsin komma att förväfva ens minnas glans. Må vara att originalet, »Der Rabenvater», gjort en så ofantlig lycka i Berlin, att dess författare, *Hans Fischer* och *Josef Jarno*, den senare en omtyckt skådespelare vid Residenz-teater, på det samma skola ha inhöstat omkring 120,000 mark. Det bevisar blott, att Berlinsmak och Stockholmssmak äro tu ting, som emellanåt kunna ligga minst lika åtskiljs som de bägge hufvudstäderna. Hr *V. Lundberg* och fröken *Magnuson* gjorde dock sitt bästa af de båda hufvudrollerna, och bland dem, som stodo dem bi med tapper förtjänst, må nämnas fröken *Aberg* och hr *Strömberg* och *Klintberg*.

»Arenateatern» var så på onsdagen färdig med en repris af vår gamle vän *Müllöckers* gamla »Tigarstudenten» och vår alltid lika unga fru *Castegren* som Laura. Till det kapitlet i sommarens teaterkrönika få vi återkomma i nästa vecka.

Brudfärden.

Berättelse från Bohuslans skärgård af *Johannes Sundblad*.

(Författarens sista, efterlämnade arbete.)

(Forts. o. slut.)

Midt under färden mötte de de återvändande kyrkbåtarna. För att hedra brudparet

lade sig dessa i linie, hälsande med årorna, och hurrade, hvarefter man fortsatte sin färd, gullholmsborna i förhoppning att få hälsa brudfärden vid återkomsten till hemön. Strax efter middagen började det emellertid att »dra» norrifrån; efter några timmar hade blåsten tilltagit i styrka och hade vid solnedgången öfvergått till full storm.

Det var midt i nedanet; oktoberskymningen blef sålunda kort, och ett djupt mörker bredde sig öfver Ellöse stora vattenyta. I fiskeläget åter syntes ljus i hvarje fönster; endast i brudehuset var det mörkt. Lägets invånare fingo ingen ro; de stodo i grupper, sakta samtalande, under det att man lyssnade till vågornas rasslande mot stranden och båtarnes huggande mot bryggorna.

»Men hva gå vi egentligen härute å vankar för?» hördes slutligen lotsåldermannens starka röst. »I kvällinga kom måsa' å viper'a utefrå. Hva de betydde, de försto' båd' Kalle å di andre, som å me. . . Ingen förnufti' mänska har gett sej från andra land't i går kväll. Di ligger öfver där å kommer i morron bitti. . . Gått i botten! . . . Prat! . . . Hvem har nånsin hört, att e' brudfärd gått te botten. — Gå hem å lägger, godt folk. I morron bitti ska' vi samlas vid storbrygga å hurra för dom.»

Det led en stund på morgonen följande dag. Ett stycke söder om Gullholmen på Hermanö-stranden hade en flock människor samlat sig. — Spillrorna af själfva brudebåten hade flutit i land, och det var dessa man stod och betraktade.

»Sa' ja inte de!» utbrast en gammal väderbiten fiskare, som bredbent stuckit båda händerna i byxorna. »Sa' ja' inte de! Måselätena har i ett par dar låtit som riktia liksalmer. De sa' ja' Kalle, men han bara grina å mej å sa', att den som seglat jola ikring tre gånger, sa han, den drunknar inte på Ellös, sa' han. De' fick han se! Han va allti' stormodi, Kalle, å därför gick de som de gick.»

»Ja, de kunde inte gå på annat sätt än de gick,» hördes en annan röst; »dubbelt djuremöte* å så käringemöte. Gamla Nilla syns inte te två gånger om år't, men skulle ho inte nu ut å möta dom kanske!»

»Se där, där kommer di!» hördes i detsamma en röst.

»Hocka di?»

»De andra bröllopsfolket, vet ja'.»

Allas ögon vände sig nu utåt fjorden, och man fick därvid ögonen på de båda andra bröllopsbåtarna, som legat öfver i Morlanda, och hvilka nu med en frisk slör** höllo upp mot den största båtbyggnan. — Alla skyndade nu till denna.

»När kom Kalle å Anna hem?» ropade en röst från den närmaste båten, då denne kom inom hörhåll. —

»Di har aldri' kommet. . . De har nokk gått illa för dom; spillrera å båten har flutet i land,» hördes en röst från byggnan.

»Hvad säger I! De å väl aldri möjli't. — Åh, Herre Gud så olyckli't! . . . De va' då di, som vi hade i lovert i desamma vi vände om. De va' e' sorgli' bröllopsnatt, di fick, stackare! Att Kalle skulle vara så enveten! Ho ba' honom mer än han värd va', att han skulle stanna kvar.»

* Möte af tvänne djur.

** Akterlig bidevind.

Tandlikare dr Geo. Forssmans
 nya präparat för tändernas vård:
Tandpulver, två slag, Tandpasta, Tandtinktur
 Finnas å de flesta apotek i parfymerier och hos hrr
 handlande. Parförsäljning för Sverige hos
Bendix, Josephson & C.O., 11 Regeringsgatan, Stockholm.

Dessa ord växlades ute på båtarna mellan det återkommande bröllopsfolket, under det att mannen runkade på hufvudet och kvinnfolken började gråta och jämra sig. Komme i land, började gästerna att redogöra för hvad de visste om de omkomne; det var ej mycket. Alla tre båtarna hade lagt ut på samma gång. De återkomna hade dock snart funnit omöjligheten af att komma öfver i den rasande stormen och vändt om. De hade härvid skiljts åt; sista skymten af brudebåten hade de sett i sjelfva kvällningen, något i lovert.

»Bra besynnerlit va' de emellerti'», sade mästrelotsen, »att Kalle, då han hörde ia* kring skär't, inte kunde falla så hastigt, att han kunde klara sej för't.»

»Å ja', för min del, tycker att de va' ännu besynnerligare, att han sacka så långt ner; de ä mer än besynnerlit'», mente äldste lotslärlingen, »eller hur, mäster?»

Mästrelotsen, till hvilken hans underordnade vädjat, beredde sig just att svara, då en bland kvinnfolken utbrast: »Nej, vet ihva som ä ännu besynnerligare? Jo, de va, att han inte kunde låta be sej å stanna kvar som vi gjorde; ho ba'n mera än han va värd, men omöjlit! Han skulle nödvändit ut, å hvarför? Jo, för te å dränka henne på sjelfva bröllopskvällen, men sånna ä manfolka.»

»Nå, nå, vi ska inte för mycke klandra'n! »Inte annat än godt om de døde!» heter de,» inföll lotsältermannen med något ursäktande i tonen. »Han va nokk en klok och förtänksam kar. De visa' han i

* Dånnet af hafsvattnet.

de sista. Mot den tvärbranta bergvägga, vi vet, hade han staplat upp ett lite sten-huvf, me öppninga, så stor som te min kaklom*. De va' vändt utåt Ellös. Längst inve' gafveln satte han e' lykta, som Hans här skulle tänna i mörkninga. . . . Hör du, Hans, du glömde väl allri' de? Fast de behöfver ja' inte fråga. . . . Nej, ja' kan tro de, ja' såg ju't för räxten, när ja tänker rätt etter. Klocka va ändå sex, då ja' såg'na flämta därinne. Nu har stormen släckt henne. . . . Hade han ha'tt de skenet å rätta sej etter, hade detta allri' skett.»

»Vacker storm!» hördes en hånlig röst i hopen. »Jag såg'en så tydli't som. . . . Han gick däråt klockan ve pass sex. . . . så kom han tebaka, å då va de mörkt. . . . Han va nokk så isk på'n, att han kunna ha gjort värre än de,» hördes det i afbrutna meningar, under det samtalen andra stunder dränktes i sorlet.

»Sch, ä I galna! Börje står ju där. . . . Du har ju inte sett'et. . . . Han har gjort'et, säger ja. . . . hva bryr ja' mej om, att han hör'et. . . . ja ska säga de midt i syna på'n,» hördes det i ännu mer upphetsad ton.

»I pratar å pratar å vet inte, att I gör'et i fåvitsko!» utbrast den gamle fiskaren, som förut talat om mäsälätana, »di va o'na* te hva' som skedde; han kunne inte säga ja te hva ho ba'n om; han kunne inte falla i ti, ja, han skulle inte kunnat gjort'et, om också lykta' hade brunnet; di skulle gå i botten på den timmen å på de stället, de va så förelagdt.»

* Kakelugn.
** Förutbestämda af ödet.

Liken efter ett par af de drunknade flöto upp ett par dagar därefter, icke så de nygifte: de voro och förblefvo borta. — Om fasorna vid sjelfva olyckshändelsen har traditionen intet att berätta. De enda vittnena till dessa voro den nattens stjärnor, men dessa aflägsnade sig från platsen och sjönko och sjönko, tills de slutligen, bleknande, döko ned i hafvet. Det enda, som burit något till eftervärlden om den sorgliga händelsen, är sjelfva skäret, där olyckan timade, ty' i hundra år har detta på bygdemålet hetat brudeböt*, och detta namn skall det i otalda århundraden komma att bära.

* Bö betyder i bohusländskan eller, rättare, på hättespråket (nord-bohusländskan) skär.

Iduns byrå och expedition

hållas under månaderna juni—augusti öppna hvarje söckendag kl. 10—5.

Innehållsförteckning.

Mina Andrée, nordpolsfararens moder; af *Hjalmar Cas- sel*. (Med porträtt och vy af Andrées barndomsbarn). — **Nu diktar kvällen** sin sags; poem af *E. N. Söderberg*. — **Några ord** om slöjd och konstslöjd; af *Mathilda Langlet*. — **Lifsgladje**; också en tendenshistoria af *Marja Bolin*. — **Våra damers klädpennningar**; »en kvinnofråga» af vikt. — **Dessa små**; några bilder ur »de bundna systrens lif». — **En teknad för Idun** af *Amanda Kerfstedt*. — (Forts.). — **En sjuksköterskas testamente**; af *Edla*. (Med porträtt af Ebba v. Schwerin). — **Från Iduns läsekrejs**: Ännu en gång olika sätt att döda ål. — **En medlem af det lilla osynliga »Sällskapet för välviljans ordnande.** — **Faster Beate-Julies marknadsminnen**; en kulturbild från det gamla Vermland. — **Ur notisboken**. — **Teater** och **musik**. — **Brudfärden**; berättelse från Bohusläns skärgård af *Johannes Sundblad*. (Forts. och slut). — **Tidsfördrif**.

Sidsfördrif.

Redigeras af Sophie Linge.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Logogryf.

Att inunder fager yta
 Icke alltid godhet döljes
 Kan hos mig man få studera.
 Jag med vacker dräkt kan skryta,
 Jag af skönhetsfläckar höljes,
 Men det är just icke mera.
 Om jag verkligt är så dålig,
 Som man hästkt mig vill påbörd,
 Är en sak jag sjelf ej känner.
 Mången kallar mig blott prällig,
 Andra, hvilkas ord bli hörda,
 Säga att min skärpa bränner.

Har du mod att sjelf nu pröfva,
 Om man mig förtalar bara,
 Plocka mig då sönder gärna;
 Länge skall du ej behöfva
 Söka hvad i grund kan vara
 Dock, till sist, mitt väsens kärna.

Ett namn för både svart och hvitt.
 Hur bör citronen vara?
 En fågel känd för god aptit.
 En liten hustjuf bara.
 Hur är den män'ska som ej rår
 Emot begärens kämpa?
 Hvari man nästans framtid spår,
 När det sig så kan lämpa.
 En stackars liten, som enhvar
 Kan opåtalad trampa.
 Hvad uti alla tider har
 Satt prägél på en slampa.
 Ett träd som föga skugga ger.
 En sommargäst med vingar.
 Hvad uti dagligt bruk man ser.

Hvad ifrån orgeln klingar.
 Hur göra gärna barnen små,
 I första vattpuss' bölja?
 En insekt, hatad, ful och grå,
 Som ifrigt vi förfölja.
 På lifvets växter smidigt prof.
 Ett andra namn på »öde».
 Hur äro de som söka rof
 I grafven, hos de døde?
 En färgrik, liflig liten våg,
 Som lifvets farkost gungar.
 Ett rättsbegrepp för hög som låg.
 Två husdjurs näpna ungar.
 Ett sagoväsen, luftigt, lätt,
 Hvars bo af myten reddes
 I blommans kalk, så fint och natt.
 Hvad genom rören leddes,
 När mängden ropte: »mera ljus!»
 Hvad som gaf färg åt stenen, grå.
 Ett rum i hvarje större hus.
 En farkost uppå bölja blå.

S. L.

Geografisk ifyllningsgata.

		p		
		å	a	
		l		
	r		s	
		e		
	r	t		
		k		
u				
		g		
				l

1. Gammalt rike, 2. Svenskt landskap, 3. Rysk provins, 4. Stad i Sibirien, 5. Badort i Sverige, 6. Stad i Ryssland, 7. Rike i Europa, 8.

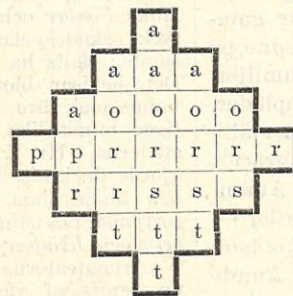
Stad i Holland, 9. Vattenfall, 10. Stad i Norge.
 Begynnelsebokstäfverna beteckna en stad i Norden.

Charad.

En fader kan mitt första äga,
 Men äger ock mitt andra då;
Hans fader kan du också säga
 Att han har både ett och två,
 Men ock på samma gång mitt hela,
 Det är en sak som ej kan fela.

S. L.

Korsgata.

- 4) Lärddt folk.
 - 2) Hvad de böra hafva.
 - 3) Där finnes plats för en af dem.
 - 5) Sådana bruka de ha bra.
 - 6) Däruti kunna de omkomma.
 - 7) Därmed sluta de.
 - 1) Därmed börja de.
- Ex. M.

Trettiosju inkapslade personnamn.

Man nalkades slutet af säsonen och man hade ledsamt vid den lilla badorten. Mulet dag efter dag med

isande kalla vindar. Temperaturen sval. Långa, strida skurar, som blötte upp marken. Inga promenad-aftnar vid hafsstranden, ingen artistiskt anordnad skogsfest ersatte alla nöjen af annan art.

»Jag har aldrig haft så tråkigt,» suckade Lena B. sorgset, där hon satt hemma och halfsof i aftonstunden. »Jag upplefver aldrig en sommar kusligare än denna,» tillade hon och doppade matt sitt saffransbröd i tekoppen. Hon läppjade på sitt te. »Res i afton — o, lofva mig det!» Modern ansåg, att något tokigare beslut ej kunde fattas, och bad henne rikta sikta sina tankar på annat.

Och Lena resignerade.

S. L.

Lösningar.

Charaden: Dyr-kan-svärd.

Konsonantförändringsgatan: bena, fena, gena, Jena, Lena, rena, sena.

Mosaiken: Psalmsång — orgelspel. 1) Portorico, 2) Stavanger, 3) Arkipelag, 4) ljusstake, 5) nattfågel, 6) sittplats, 7) åselelapp, 8) Newcastle, 9) Gravendal.

Proköpen: Gris, ris, is.

rekommendera sitt allmänt erkända

LUTPULVER

— fritt från klor —

Lutpulvret begagnas vid lak eller tvätt i stället för bästa och renaste aska. Användningssättet alldeles samma som med vanlig asklut, och

SÅP-PULVER (fritt från klor)

Sparar penningar.

— Sparar arbete.

— Sparar kläder och

— ersätter såpa eller två!

ENEROTH & Co.
 Tekniska Fabriken "GÖTA LEJON"
 * * * GÖTEBORG.